

Ганна Індиченко,

заввідділу історії академічної науки Інституту архівознавства НБУВ,
канд. іст. наук

КОРОЛІВСЬКА ІРЛАНДСЬКА АКАДЕМІЯ НАУК У ЄВРОПЕЙСЬКОМУ НАУКОВОМУ ПРОСТОРИ

У статті висвітлюється досвід наукової, організаційної та культурно-просвітницької роботи Королівської Ірландської академії наук, яка є складовою європейського наукового простору. Зроблено короткий історичний екскурс початкового етапу формування організації, подано інформацію про сучасну структуру академії, наукові проекти, що реалізуються академією з метою популяризації наукового знання та роботи АН, діяльності академічної бібліотеки, форм міжнародної діяльності, присудження премій та нагород.

Ключові слова: Королівська Ірландська академія наук, європейський науковий простір, наукові проекти, популяризація науки, міжнародна діяльність, премії та нагороди.

Останні десятиріччя характеризуються прискореним розвитком інформаційних технологій, відбувається становлення єдиного світового інформаційного наукового простору та інтеграція в нього національних наукових систем. У цьому контексті видаються цікавими форми та напрями роботи Королівської Ірландської академії наук, яка є складовою загальноєвропейського наукового простору, проводить активну міжнародну діяльність, сприяє популяризації наукового знання традиційними засобами та через Інтернет.

Серед останніх вітчизняних досліджень, які порушують питання організації світового наукового простору, ролі та місця в ньому української науки, привертає увагу монографія «Національна академія наук України: проблеми розвитку та входження в європейський науковий простір» [1], фундаментальне видання «Національна академія наук України. 1918–2008: до 90-річчя від дня заснування» [2], збірник наукових статей «Наука України у світовому інформаційному просторі» [3], низка публікацій у науковому журналі «Наука та наукознавство», «Вісник Національної академії наук України».

Проте у вітчизняній науці ще обмаль праць, присвячених досвіду організації академічної науки країн Європи. Частково це питання роз-

глядалося в працях російських дослідників ще у 90-х роках ХХ ст., зокрема у монографії Ю. Х. Копелевич та Е. П. Ожигової [4]. Дана монографія є ґрунтовним дослідженням з історії, структурної організації та основних напрямів наукових досліджень академій наук 18 країн світу. Дослідження відображає основні етапи становлення академій наук або наукових товариств, їхній взаємозв'язок з органами королівської та державної влади; висвітлює міжнародну діяльність академій, умови та процедуру обрання дійсних, іноземних, почесних членів, форми заохочення учених за наукові досягнення, джерела фінансування. Учені намагалися відобразити специфіку наукової спеціалізації кожної з досліджуваної академії – природничі науки, гуманітарні, мовознавчі.

Питання дослідження академій наук країн Європи розробляється відділом історії академічної науки Інституту архівознавства НБУВ з 2005 р. і знайшло відображення в публікаціях співробітників у фахових наукових виданнях, збірках наукових праць та в щомісячному реферативному виданні «Шляхи розвитку української науки», що публікується Службою інформаційно-аналітичного забезпечення органів державної влади (СІАЗ) НБУВ. Низку статей з питань організації академічної науки окремих країн Європи опубліковано у фахових наукових виданнях автором статті [5].

Метою статті є висвітлення форм та методів роботи Королівської Ірландської академії наук у напрямі інтеграції в європейський науковий простір.

Королівська Ірландська академія має давні наукові традиції. Організацію було засновано в травні 1785 р. з метою розвитку наукових знань у галузі гуманітарних і соціальних наук. Попередником академії було наукове товариство, що виникло в 1782 р. в університеті м. Дублін. Члени товариства збиралися щоденно для обговорення наукових доповідей. У 1785 р. король Георг III взяв товариство під свою опіку, тоді ж академія отримала сучасну назву; першим президентом академії король призначив графа Чарлемонта, секретарем – Р. Персевальда. Король також затвердив перших 38 членів академії. Для потреб академії була призначена щорічна субсидія в розмірі 1 тис. фунтів. Було розроблено статут АН, який затверджено королем 28 січня 1786 р. Перший статут закріпив керівництво академією – президента, чотирьох віце-президентів і Раду у складі 21 особи. Спочатку академія поділялася на три комітети: наук, словесності, стародавності. З 1869 р. науково-дослідна робота академії реалізується через Секцію природничих наук і Секцію соціогуманітарних наук, до складу яких входять комітети з окремих напрямів науки або наукових проблем. До складу Секції природничих

наук на сьогодні входять 10 комітетів: комітет науки про життя; комітет хімічних та фізичних наук; комітет астрономії і дослідження космосу; комітет зміни клімату, комітет інженерних наук; географії; геофізичних наук; комітет Гамільтона (комітет математики); комітет фонду Прегера; підкомітет Міжнародного союзу радіонаук (URSI). Секція соціогуманітарних наук об'єднує: комітет археології; комітет класичних та близькосхідних досліджень; комітет грецьких та латинських досліджень; комітет історичних наук; комітет ірландської літератури англійською мовою; комітет сучасної мови, літератури та культурних досліджень; комітет філософії та етики; комітет соціальних наук; комітет соціальних досліджень; комітет з міжнародних відносин; комітет ірландської науки; комітет *Léann na Gaeilge*. Членами академії в різні періоди були видатні вчені: В. Гамільтон, І. Батлер, Е. Конвей, Е. Уолтон, Ш. Гіні та багато інших.

На сучасному етапі Королівська Ірландська академія наук є незалежною вищою науковою організацією Ірландії, до складу якої входять дійсні та почесні члени. Академія користується правами самоврядності у вирішенні питань внутрішнього життя відповідно до свого статуту. Фінансування академії здійснюється з громадських та приватних джерел, проте головне місце належить урядовим субсидіям (Grant-in-Aid) від Агентства з вищої освіти. Певні надходження установа отримує через членські внески, продаж власних видань, рентні прибутки.

Пріоритетне значення в сучасному світі мають дослідження в галузі наукової інформації, яка набуває дедалі більшого значення в умовах формування суспільства знань. Бібліотека академії дійсно може вважатися науково-інформаційним комплексом європейського рівня. На сучасному етапі тут розробляються цікаві наукові проекти, завдяки яким здійснюється популяризація ірландського наукового та культурного надбання. Бібліотека нещодавно закінчила роботу над науковим проектом «Моя ніжна арфа: Ірландські мелодії Томаса Мура 1808–2008 рр.». У рамках проекту відбулася виставка, присвячена видатному ірландському поету та композитору Т. Муру; видано буклет, в якому висвітлено його життєвий та творчий шлях, а також підготовлено документальний фільм та CD-диск, присвячені митцю.

Проект «Міжнародний доступ до академічних бібліотечних фондів» реалізується з 2002 р. і передбачає оцифрування цінних академічних зібрань (рукописів, колекцій документів, памфлетів, окремих видань). Через створення високоякісних інтернет-каталогів планується популяризація фондів бібліотеки для широкого загалу [6].

«Веб-проект звукозаписів Дейгена» передбачає створення оцифрова-

ного архіву ірландських діалектологічних звукозаписів, що були укомплектовані впродовж 1928–1931 рр. видатним мовознавцем Вільгельмом Дейгеном і представлені казками, піснями та іншими творами, написаними ранньоірландською мовою. Архів звукозаписів супроводжуватиметься транскрипцією та перекладами записів, інформацією про осіб тощо [7].

Спільним проектом бібліотеки та Школи кельтських досліджень «Ірландські рукописи на екрані» планується оцифрувати ірландські рукописи та розмістити їх на спеціальному сайті. Реалізація цього проекту робить доступними ірландські рукописи як інформаційне джерело для наукової спільноти через інтернет-ресурс, популяризує рукописну спадщину серед широкого загалу, сприяє збереженню цінних рукописів через створення зображень з високою розподільчою здатністю, чим знижує попит на використання оригіналів. Зображення будуть представлені у двох форматах – малому (для широкого загалу) та великому (для вузьких спеціалістів) [8].

З 1981 р. науково-інформаційним комплексом академії реалізується проєкт «Ірландський історичний атлас міст», метою якого є запис топографічного розвитку великих та малих міст Ірландії. Щодо кожного з міст готується окреме видання із серією карт та широкими текстовими оглядами [9]. «Ірландський історичний атлас міст» є складовою більш широкого європейського проєкту, який містить подібну інформацію щодо низки інших європейських міст. Таким чином, ірландські міста можуть досліджуватися в європейському контексті.

За безпосередньої участі академії та її бібліотеки реалізується проєкт «Ірландська історія онлайн», який є великою онлайнвою антологією праць з історії Ірландії від давнини до сучасності. Зібрані матеріали – своєрідний дороговказ історикам. Вони містять монографії, окремі видання, збірники наукових праць, матеріали конференцій, статті із вітчизняних і закордонних періодичних видань; досить повною є колекція вибраних праць з електронних журналів Великої Британії та Ірландії [10].

У бібліотеці зберігаються унікальні видання старовинних ірландських книжок і рукописів. Значну частину колекцій бібліотека отримала в подарунок від президентів і членів академії та їхніх нащадків [11]. Колекція 2 тис. рукописів містить найдавніші ірландські рукописи в галузі генеалогії, історії, літератури, раннього ірландського права, природничої історії, а також журнали, щоденники. Серед рукописів варто згадати – «Катах» («Боець»), псалтир VI ст. В академії зберігаються приватні бібліотеки Томаса Мура та Осборна Бергіна.

Колекція фотографій нараховує 11 тис. фотографій та фоторепродукцій від кінця XIX ст. і до сучасності. У колекції представлені фотознімки пейзажів, археологічних, історичних, архітектурних об'єктів, портрети тощо. Окремий фонд утворює колекція 7 тис. малюнків та ескізів кінця XVIII – початку XX ст.

Понад 40 років Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського співпрацює з найбільшими науковими центрами Ірландії. НБУВ здійснює книгообмін з чотирма партнерами: Королівською Ірландською академією (з 1959 р.), Дослідним промисловим інститутом (з 1978 р.), Дублінським університетом (з 1962 р.), Національним ботанічним садом у м. Дублін (з 1993 р.). Від Королівської Ірландської академії НБУВ отримує три журнали, серед яких: *Biology and Environment*, *Mathematical Proceedings of the Royal Irish Academy*, *Proceedings of the Royal Irish Academy – section C: archaeology, celtic studies, history, linguistics, literature*. Натомість НБУВ відправляє такі журнали: «Археологія» та «Український математичний журнал».

Один із пріоритетних напрямів діяльності академії пов'язаний із заходами донесення до суспільства ролі і місця науки в сучасному світі, розкриття конкретних переваг отриманих результатів наукової діяльності, які знаходять застосування в медицині, промисловості, виробництві продуктів харчування тощо. Академія активно співпрацює з радіо і телебаченням Ірландії, популяризуючи ірландську науку в суспільстві, зокрема готує документальні фільми та радіопередачі як для дорослих, так і для дітей. Чотирьохсерійний телевізійний проект «Ірландська думка» реалізовувався у 2008 р. і мав на меті визначити ірландські перспективи і внесок у глобальний процес наукового розвитку та інновацій. Реалізуючи зазначений проект, академія прагнула розширити суспільне розуміння творчого та інноваційного потенціалу ірландської науки і вийти за рамки сприйняття Ірландії як країни письменників, поетів та драматургів [12]. Проект «Яскраві спалахи: сучасна ірландська наука» реалізовувався у 2006 р. До нього входив годинний документальний фільм, підготовлений академією, та видання збірника наукових праць, присвяченого видатним ірландським ученим [13]. Академія наук у 2005 р. підготувала п'ять анімаційних серій для дітей «Кіт Шредінгера», в яких розкриваються фундаментальні закони природи [14]. Проект «Змова: Ірландські політичні процеси» почав реалізовуватися з 2009 р. Вийшло чотири радіопередачі, присвячені конфліктам, інтригам та лжесвідченням – явищам, притаманним ірландській правовій та політичній історії 1803–1916 рр. [15] Мультимедійний проект *Judging Dev* реалізовувався протягом 2007 р. Він містив цикл з 10 радіопередач, онлайн-виставки

та видання монографії. Проект мав на меті переглянути важливе, а іноді й спірне надбання Імона де Валера, видатного ірландського політика 1917–1973 рр., автора ірландської Конституції, одного з лідерів ірландської боротьби за незалежність [16]. Радіопроєкт «Видатні постаті ірландської науки» присвячено видатним ірландським ученим, діяльність яких мала вплив на розвиток світової науки. Радіотрансляція відбувалася протягом 2005 р. і була повторена у 2008 р. Загалом вийшло 10 радіопередач, присвячених В. Гамільтону, Е. Уолтону, Ч. Парсонсу, Дж. Булю, Н. Каллану, Дж. Стоксу, Дж. Беллу, П. Каннінгему, П. Батлеру, Дж. Фітджеральду [17]. Мультимедійний проєкт «Наша війна: Ірландія і Перша світова війна», реалізовувався протягом 2008 р. Він містив радіолекції, присвячені участі Ірландії в Першій світовій війні, онлайн-виставки та видання монографії за напрямом дослідження [18]. У березні 2010 р. реалізовувався проєкт «Святкові роздуми» – радіодискусії, присвячені актуальним питанням сьогодення.

Академія наук через присудження медалей, нагород, стипендій та грантів заохочує дослідників за наукові досягнення. Медалі та нагороди присуджуються щорічно або раз на декілька років. Найвищою нагородою академії є «Золота медаль». Нагорода присуджується у двох галузях – одна в галузі природничих наук і одна – у галузі соціальних наук (археологія, класична література, англійська мова та література, історія, ірландська мова, сучасні мови та лінгвістика, філософія тощо). У 2010 р. академія присуджує медаль у галузі фізичних та математичних наук (фізика, хімія, математика, теоретична та прикладна механіка, астрономія тощо). На кожній медалі вигравійовано девіз академії: Geallaimid Ár Ndícheall («Ми докладемо зусилля»). Нагороду Еоїна О'Махоні (Eoin O'Mahony) встановлено на честь відомого історика і генеолога. Нагорода надається ученим, які працюють у галузі історії. У 2005 р. виповнилося 100 років з дня народження Еоїна О'Махоні. З цього приводу запропоновано встановити одну стипендію в розмірі 1500 євро з метою проведення досліджень за кордоном. Спеціальною нагородою академії заохочуються молоді учені-хіміки. У рамках міжнародного обміну АН також надає гранти для подорожей – Royal Irish Academy Mobility Grant, Royal Society of Edinburgh-Visiting Research Fellowship in the Arts & Humanities. Через академічний комітет з археології надаються гранти для проведення археологічних досліджень. Гранти за програмою «Розвиток стратегії милосердя через партнерство» спрямовані на допомогу благодійним організаціям за їхніми науковими інтересами (наприклад у дослідженні окремих хвороб у дітей і дорослих, допомога сім'ям тощо).

Одним з напрямів роботи академії є розвиток плідної міжнародної співпраці, налагодження наукових багатосторонніх зв'язків, вирішення різнопланових практичних завдань, пов'язаних із науковими програмами Євросоюзу. На сьогодні Королівська Ірландська академія співпрацює із 33 міжнародними організаціями. Партнерами академії є: Австрійська академія наук, Міністерство науки і технологій Китаю, Науково-дослідний центр високих технологій Китаю, Угорська академія наук, Польська академія наук, Словенська академія наук, Британська академія, Лондонське Королівське товариство, Національний центр наукових досліджень Франції. Сучасні українські та ірландські наукові пріоритети збігаються, зокрема, у таких напрямках: хімія і фармацевтика, розробка комп'ютерів, програмного забезпечення і телекомунікаційних технологій, охорона здоров'я, створення нових матеріалів та технологічних процесів. Сьогодні обома країнами розглядаються можливості співпраці в галузі енергозбереження та використання відновних джерел енергії [19].

Прикладом інтенсивного розвитку двостороннього міжнародного співробітництва вчених Ірландії та України може слугувати співпраця окремих науково-дослідних установ НАН України з ірландськими компаніями, інститутами та лабораторіями. Так, ірландська компанія «Елемент Сікс» (Де Бірс) співпрацює з Інститутом надтвердих матеріалів ім. В. М. Бакуля НАН України. Трінті коледж Дублінського університету співпрацює з Інститутом біології південних морів ім. О. О. Ковалевського НАН України. Інститутом фізики напівпровідників ім. В. Є. Лашкарьова НАН України спільно з Національним інститутом Тиндал проведені дослідження (м. Корк) електричних властивостей КНІ МДН транзисторів з нітридним внутрішнім діелектриком, які були отримані на КНІ структурах, виготовлених методом UNIBOND [20]. Інститут ZEPS, Plant Sciences (м. Корк) співпрацює з державною установою – Інститутом харчової біотехнології та геноміки НАН України. Творчі відносини підтримуються між Інститутом радіофізики та електроніки ім. О. Я. Усикова НАН України та Ірландським національним університетом м. Мейнот, зокрема в рамках проведення спільних експериментів.

Академія представлена в усіх національних комітетах, міжнародних наукових союзах та організаціях, в яких бере участь Ірландія. Оскільки серед представників інших організацій і навчальних закладів багато членів академії, то національні комітети в Ірландії практично наповнени складуються з членів академії.

У жовтні 2004 р. Королівська Нідерландська академія наук та мистецтв разом з 11 партнерами, до яких увійшла і Королівська Ірландська

академія, виступила з пропозицією заснувати Європейську науково-дослідну організацію, яка була б науковим співтовариством, покликаним здійснювати наукове співробітництво з Китаєм. Така структура була створена під назвою *European research area network (ERA-NET)*. Королівська Ірландська академія здійснює керівництво Китайсько-Ірландським науковим співробітницьким фондом у галузі біотехнологій, інформаційних технологій та нових виробничих технологій.

Академія входить до Міжнародної ради з науки (ICSU), Комітету з досліджень у галузі медицини (HRB), Ради європейських академій наук (EASAC), Комітету з даних для науки і технологій (CODATA), Міжакадемічної ради з міжнародних питань (IAP), Міжакадемічної ради (IAC), Ірландської дослідної ради гуманітарних і соціальних наук, Союзу підприємств Ірландії, Європейської наукової фундації. Академія є членом Союзу європейських академій наук (ALLEA), співпрацює з ЮНЕСКО та Європейською академією.

Міжнародна діяльність академії щорічно нарощує обсяги, урізноманітнюються її форми через членство в міжнародних наукових організаціях, укладання двосторонніх угод з академічними установами світу, реалізацію міжнародних науково-дослідних проектів.

Наукові розробки учених академії спрямовані на вирішення широкого кола наукових питань у галузі природничих і соціогуманітарних наук. Велика кількість проектів пов'язана з дослідженням самотутньої історії, археології й культури Ірландії, а також тими дослідженнями, які відповідають проблемам суспільства. У цьому відношенні заслуговує на увагу і велика видавнича робота академії. Першим періодичним виданням академії були «Праці» (Transactions), які побачили світ у 1787 р., і сьогодні видаються в трьох серіях. Серія «А» присвячена математичним наукам, у серії «Б» публікуються матеріали з біологічних наук та навколишнього середовища, серія «С» присвячена археології й історії. З 1904 р. академія видає журнал з філології і літератури «Ейре» (Ériu), «Ірландський журнал наук про Землю», формально відомий під назвою *Journal of Earth Sciences of the Royal Dublin Society* (з 1984 р.), що є центральним журналом з геологічних наук; «Ірландські науки в міжнародних зв'язках» (з 1979 р.). Виходять також «Протоколи» (Proceedings), «Щорічники» (Annual Reports), «Куннігамські статті», «Лекції Тодда». Академія також видає монографії та збірники наукових праць за актуальними напрямками наукових досліджень.

На сучасному етапі свою діяльність академія пов'язує з такими стратегічними планами: формування нової ролі академії як незалежної експертної установи, півдня і півночі країни (фактично ставиться завдання

спрямувати «діяльність академії на службу суспільству»); посилення співпраці з ВНЗ країни, державними департаментами та агентствами, а також бізнес-структурами; впровадження відповідних заходів щодо залучення широких верств населення до діяльності та заходів академії; зміцнення ролі академії в регіонах країни, зокрема через членів академії з Північної Ірландії; створення ефективнішої структури академії через роботу комітетів і комісій за актуальними напрямками; залучення новообраних членів академії до розвитку «проривних» наукових напрямів; академія братиме активну участь у формуванні наукової та освітньої політики країни; заохочуватиме дослідників через присудження премій та нагород; з метою реалізації поставлених завдань планується посилити управлінські структури академії [21].

Таким чином, через різнопланову діяльність академії як вищої наукової установи країни реалізується її експертна, наукова та науково-просвітницька функція; академія бере участь в європейських міжнародних наукових організаціях, наукових програмах і проектах. Завдяки цілеспрямованим діям установи, академія є повноправним членом європейської академічної спільноти і посідає гідне місце в європейському академічному просторі.

Список використаних джерел

1. Національна академія наук України: проблеми розвитку та входження в європейський науковий простір / за ред.: О. С. Онищенко, Б. А. Маліцького – К., 2007. – 680 с.
2. Національна академія наук України. 1918–2008: до 90-річчя від дня заснування / [голов. ред. Б. С. Патон]. – К. : КММ, 2008. – 624 с.
3. Наука України у світовому інформаційному просторі / [голов. ред. Я. С. Яцків]. – К., 2008. – Вип. 1. – 96 с. ; Наука України у світовому інформаційному просторі / [голов. ред. Я. С. Яцків]. – К., 2008. – Вип. 2. – 96 с.
4. *Копелевич Ю. Х.* Научные Академии стран Западной Европы и Северной Америки / Ю. Х. Копелевич, Е. П. Ожигова – Л. : Наука, 1989. – 416 с.
5. *Індиченко Г. В.* Використання інтелектуальних інформаційних технологій при формуванні джерельної бази історії академічної науки зарубіжних країн (на прикладі формування бази даних Лондонського Королівського товариства) / Г. В. Індиченко // Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського НАН України ; Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського, Асоціація бібліотек України ; редкол.: О. С. Онищенко (гол.) та ін. – К., 2006. – Вип. 16. – С. 221–228; *Індиченко Г. В.* Естонська академія

наук: сучасний стан / Г. В. Індиченко // XII Всеукр. наук. конф. молодих істориків освіти, науки і техніки спеціалістів : матеріали конф., м. Київ, 20 травня 2007 р. – С. 110–119; *Індиченко Г. В.* Литовська академія наук / Г. В. Індиченко // XIV Всеукр. наук. конф. молодих істориків освіти, науки і техніки та спеціалістів (20 трав. 2009 р. К., 2009. – С. 96–104; *Індиченко Г. В.* Форми мотивації молодих учених: досвід Нідерландської Королівської академії наук і мистецтв / Г. В. Індиченко // Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського. – К. : НБУВ, 2010. – Вип. 27. – С. 291–299; *Індиченко Г. В.* Академічна наука: від становлення до сучасності / Г. В. Індиченко // Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського. – К. : НБУВ, 2010. – Вип. 28. – С. 597–608.

6. International Access to Academy Library Holdings Project [Electronic resource]. – Mode of access: URL: <http://www.ria.ie/Library/Projects/IAALH.aspx>. – Title from the screen.

7. The Doegen Records Web Project [Electronic resource]. – Mode of access: URL: <http://dho.ie/doegen>. – Title from the screen.

8. Current Library Projects [Electronic resource]. – Mode of access: URL: <http://www.ria.ie/library+catalogue/project.html>. – Title from the screen.

9. Irish Historic Towns Atlas [Electronic resource]. – Mode of access: URL: <http://www.ria.ie/Our-Work/Research/IHTA.aspx>. – Title from the screen.

10. IHO Scope and Aims [Electronic resource]. – Mode of access: URL: <http://www.irishhistoryonline.ie/scopes.php>. – Title from the screen.

11. Library. Special Collections [Electronic resource]. – Mode of access: URL: <http://www.ria.ie/library/special-collections.aspx>. – Title from the screen.

12. The Importance of Being Irish/The Irish Mind [Electronic resource]. – Mode of access: URL: <http://www.ria.ie/our-work/tv-radio-new-media/the-importance-of-being-irish-the-irish-mind.aspx>. – Title from the screen.

13. Flashes of Brilliance: The Cutting Edge of Irish Science [Electronic resource]. – Mode of access: URL: <http://www.ria.ie/our-work/tv-radio-new-media/ashes-of-brilliance-the-cutting-edge-of-irish-s.aspx>. – Title from the screen.

14. Schrodinger's Cat [Electronic resource]. – Mode of access: URL: <http://www.ria.ie/our-work/tv-radio-new-media/schrodinger%E2%80%99s-cat.aspx>. – Title from the screen.

15. Conspiracy: Irish Political Trials [Electronic resource]. – Mode of access: URL: <http://www.ria.ie/our-work/tv-radio-new-media/conspiracy-irish-political-trials.aspx>. – Title from the screen.

16. Judging Dev [Electronic resource]. – Mode of access: URL: <http://www.ria.ie/our-work/tv-radio-new-media/judging-dev.aspx>. – Title from the screen.

17. Icons of Irish Science [Electronic resource]. – Mode of access: URL:

<http://www.ria.ie/our-work/tv-radio-new-media/icons-of-irish-science.aspx>.
– Title from the screen.

18. Our War: Ireland and the great War: The 2008 Thomas Davis Lecture Series [Electronic resource]. – Mode of access: URL: <http://www.ria.ie/our-work/tv-radio-new-media/our-war-ireland-and-the-great-war.aspx>. – Title from the screen.

19. Науково-технічне співробітництво [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.mfa.gov.ua/ireland/ua/2871.htm>. – Назва з екрана.

20. Наука України у світовому інформаційному просторі / [голов. ред. Я. С. Яцків]. – К., 2009. – Вип. 2. – С. 64.

21. Academy's Strategic Plan [Electronic resource]. – Mode of access: URL: <http://www.ria.ie/getmedia/8ccad458-8acb-44bb-92cd-d50e012ec831/strategic-plan-07-12.pdf.aspx>. – Title from the screen.